

Sté výročí republiky: Co vlastně slavíme?

Otázka, co přesně slavíme 28. října 2018, napadne asi každého. Odborníci Masarykovy univerzity z různých oblastí se vám to pokusí přiblížit ve čtyřdílném seriálu glos.

Česká republika, která vznikla na počátku roku 1993, není republika Československá. Ta prošla v děsivém 20. století tolika převraty, že se zdá, jako by nešlo o jediný státní útvar.

Úvodní teze tedy může znít (s odvoláním na Milana Kunderu), že náš stát je „nesamozřejmý“. To, na čem záleží, spočívá na vědomém rozhodnutí v přítomnosti. Chceme se například přihlásit k tomu lepšímu z našich novějších tradic: k první republice, k Masarykovi a řeckému Švehlovi, Durychovi a Peroutkovi, k antibolševickým legionářům, k protifašistickému a protikomunistickému odboji, ke kvalitní kultuře domácí i exilové... Slavíme to, co si vybereme. Kontinuitu si tvoříme.

Má-li historik možnost mluvit o sto letech vývoje české (československé) státnosti, je na rozpacích. Musí zmínit, že nová republika měla při svém založení problémová místa. Rok 1918 znamenal rozpad hlavní ideje české politiky, totiž že smysl české „státnosti“ a kultury není myslitelný bez širšího středoevropského kontextu – bez Rakouska. A bylo to právě staré Rakousko, které ve své liberální éře umožnilo kulturní rozkvět českého národa, na což se často zapomíná.

Česká moderní identita a sebevědomí nevznikly až po roce 1918, ale dříve. Rok 1918 znamenal pomyslnou třešničku na dortu. Představa o získání samostatnosti byla do roku 1917 okrajovým, radikálním názorem. Byl to do jisté míry dar dějin a Československo mělo ukázat, jak dokáže zacházet s dárky.

Prvních dvacet let bylo v tomto smyslu šťastným obdobím. Nikoli bezproblémovým. Československo se sice vymezilo proti starému Rakousku, v leccems ho ale připomínalo. Mělo na svém „těle“ švy (Slováci, čeští Němci), které od počátku hrozily roztržením. Na první republiku a její výkony v oblasti vybudování politických a kulturních institucí se ale můžeme odvolávat. Konečně, byly to právě osobnosti prvorepublikové, které podržely národ a „vlast“ ve chvílích pře-

1918

1938

1948

1968

1989

Představa o získání samostatnosti byla do roku 1917 okrajovým názorem. Byl to do jisté míry dar dějin a republika měla ukázat, jak s ním dokáže zacházet.

těžkých – v období nacistické okupace a v době komunistického režimu.

Historikové a politologové se často věnují desetiletí 1938–1948, v němž došlo k „mentálním posunům“, které znamenalo nejen rozbití středoevropského politicko-geografického útvaru, ale také bezprecedentní vývoj, který nás uvrhl do náruče SSSR.

Rok 1948, který ostatně také letos „slavíme“, byl symbolickým milníkem zániku suverénního státu, který svou samostatnost prodal za mísu ideologické čochovice, a to na čtyřicet let. I zde je však co připomínat. Přinejmenším nezdolnou lidskou naději, která přetrvávala i v dobách obtížných – že „vláda věcí tvých k tobě se navrátí, ó lide český“. Rok 1968 přitom vytváří pozoruhodný předěl, který ukázal pravou povahu sovětského režimu a všechny slabiny od něho odvozených systémů.

Pokud slavíme rok 1918, připomínáme si především a výsostně také rok 1989, který vytváří jakýsi „návrat domů“ – návrat k politické samostatnosti, k možnosti žít bez přetvářky, návrat k rozvoji svěbytné kultury, k možnosti připomínat si hodnoty, které se komunistický režim snažil vymazat z národní paměti; a též návrat k možnosti svobodné akademické činnosti. I když dnes víme, že návraty nebývají snadné.

Česká republika se hlásí k výročí roku 1918. Je to smysluplné a vlastně jediné možné. Státy trvají idejemi, na nichž vznikly. Samostatné Československo v rámci samostatných středoevropských států, opřené o západní bezpečnostní struktury, je ideou perspektivní a velmi blízkou tomu, o čem usilovali naši předkové – tedy ti rozumnější z nich.

Jiří Hanuš,
historický ústav

Kyberbezpečnostní seriál:

Nepodceňujte hrozby na internetu

Všichni rozumíme tomu, proč je důležité zabezpečit budovu proti požáru. Stejně tak bychom měli chápat význam zabezpečení našich informací. Často se tak ovšem neděje.

Často podceňujeme závažnost hrozeb, které se nás týkají, a někdy o nich dokonce ani nevíme. Proto připravil kyberbezpečnostní tým Masarykovy univerzity – CSIRT-MU – sérii článků o základech informační bezpečnosti, které budou postupně vycházet v tištěném Muni a na webu online.muni.cz.

Vy, váš partner, vaši rodiče, vaše děti... Všichni jste útočníky považováni za nejslabší článek v systému zabezpečení. Pro útočníka je totiž zpravidla jednodušší spoolehnout se na iracionální a omylnou lidskou povahu, než se pokoušet překonat sofistikovaná technologická opatření.

Kyberkriminalita je stále rozšířenější a obvyklou motivací útočníků je finanční zisk. Mohou ale chtít také získat vaše citlivá data či přístupová práva k nejrůznějším účtům. Některým může

jít o pomstu a poškození vaší reputace. A známé jsou i případy, kdy útočník doslova ukradne identitu oběti. A pak jsou tu takoví, které to prostě jen baví.

Řada útoků je v dnešní době automatizovaná, doplněná o prvky manipulace. Ve spojení s neznalostí a laxním přístupem uživatelů to často stačí k úspěchu.

Co se pak může stát? Najednou vám přestane fungovat počítač a z monitoru na vás bude svítit žádost o výkupné. Svá data už pravděpodobně nezískáte. Všechny školní a odborné práce, důležité dokumenty či fotky z dovolených jsou pryč. A to navždy. Tento scénář rozhodně nepatří mezi nereálné. Jde o takzvaný ransomware, který mají útočníci ve stále větší oblibě. A není to zdaleka jediná možná hrozba, která se vás může přímo týkat.

Naštěstí je možné se bránit. Opatření, která vám budeme představovat v naší sérii článků, budou jednoduchá, takže je zvládne aplikovat

Pro útočníka je jednodušší spoolehnout se na iracionální a omylnou lidskou povahu, než se pokoušet překonat technologická opatření.

každý uživatel. Začít můžete tím, že se budete držet následujících praktických rad:

1. Pravidelně zálohujte svá nejdůležitější data, ideálně na více místech.
2. Vždy mějte aktualizovaný operační systém, software a aktivovanou antivirovou ochranu.
3. Volte frázová hesla, která jsou těžce uhodnutelná a dobře se vám pamatují (např. ocelova verveka neskace).
4. Dávejte si pozor na to, co o sobě na internetu sdílíte.
5. Myslete kriticky a nevěřte všemu.

Lidé často berou informační bezpečnost jako nutné zlo nebo ji dokonce zcela ignorují. Až do chvíle, než se něco opravdu stane, a pak už se jen zoufale pokouší napravovat škody. Nepodceňujte proto prevenci. Požárům je vždy lepší předcházet než je hasit.

CSIRT-MU,
kyberbezpečnostní tým MUNI